

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph. D. ve věci

žalobce: **M. M.**
bytem X
zast. veřejným opatrovníkem Statutárním městem Prostějov
Nám. T. G. Masaryka 130/14, 796 01 Prostějov

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 3. 2021, č. j. X

takto:

- I. Žaloba **s e z a m í t á**.
- II. Žalobce **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal prostřednictvím veřejného opatrovníka (původně Městys Brodek u Prostějova) žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 6. 2021, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 9. 2020, č. j. X (dále též jen „prvostupňové rozhodnutí“). Tímto rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).
2. Podkladem prvostupňového rozhodnutí byl posudek o invaliditě ze dne 13. 7. 2020, vypracovaný posudkovým lékařem OSSZ Prostějov, podle něhož je žalobce ode dne 8. 1. 2019 invalidní v prvním stupni invalidity, protože z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní schopnost o 35 %. Posudkový lékař žalované v rámci přezkoumání zdravotního stavu žalobce v odvolacím řízení pak stanovil datum vzniku invalidity již od 28. 8. 2014 s tím, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je psychiatrické onemocnění. Žalobce však ani přes uznanou invaliditu nesplnil podmínku získání potřebné doby pojištění v rozhodném období pro vznik nároku na invalidní důchod.

II. Žaloba a vyjádření žalované

3. Žalobce má za to, že žalovaný nesprávně zjistil vznik invalidity. Při posouzení této otázky nebyly náležitě zohledněny všechny rozhodné skutečnosti. Žalovaný nesprávně vycházel ze stavu, který zde byl ke dni 28. 8. 2014, kdy byl žalobce ošetřen na Psychiatrické ambulanci ve FN Olomouc.
4. Žalobce byl již od 16. 12. 1986 osobou s trvale uznanou ztrátou pracovní způsobilosti pro mentální retardaci hraničící se slaboduchostí, měl podstatně omezenou možnost pracovního uplatnění, včetně přípravy k němu. Žalobce namítá, že s ohledem na svůj zdravotní stav byl invalidní od samého počátku. Z důvodu mentální retardace se žalobce nemohl realizovat na trhu práce, byl v evidenci defektní mládeže, měl nařízenou ústavní výchovu, byl málo soustředěný, těkavý, s těžkopádným myšlením a slabou úrovní všeobecných znalostí. Vznik invalidity měl být stanoven k okamžiku, kdy se žalobce připravoval na zaměstnání. Žalobci nemůže být kladeno k tíži, že MUDr. Š. od roku 2018 nepracuje a dokumentace je skartována.
5. Žalovaná ve svém vyjádření shrnula relevantní právní úpravu, předcházející průběh řízení a přijatý posudkový závěr. Plně odkázala na odůvodnění napadeného rozhodnutí a s ohledem na námitky žalobce navrhla důkaz posudkem posudkové komise MPSV (dále jen „PK MPSV“).

V. Obsah správních spisů a řízení před krajským soudem

6. V průběhu řízení krajský soud vyžádal správní spis OSSZ Prostějov a také správní (dávkový) spis žalované, z nichž vyplývají následující skutečnosti.
7. Žalobce podal dne 27. 5. 2020 žádost o přiznání invalidního důchodu. Dle posudkového hodnocení lékaře OSSZ Prostějov ze dne 13. 7. 2021 žalobce je invalidní dle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla pracovní schopnost žalobce o 35 %. Jako rozhodující příčina tohoto stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti žalobce bylo určeno zdravotní

postižení uvedené v kapitole V položce 8b přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. (dále jen „vyhláška o posuzování invalidity“). Den vzniku invalidity by stanoven na 8. 1. 2020. Následně bylo dne 8. 9. 2020 vydáno prvostupňové rozhodnutí, jímž byla žádost žalobce o invalidní důchod zamítnuta pro nesplnění potřebné doby pojištění.

8. K námitkám žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí byl dne 4. 2. 2021 posudkovým lékařem žalované zpracován nový posudek na zdravotní stav a pracovní schopnosti žalobce. Podle tohoto posudku je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého stavu žalobce s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti zdravotní postižení uvedené v kapitole V položce 1c přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Pokles pracovní schopnosti žalobce o 35 % byl potvrzen, avšak den vzniku invalidity byl stanoven k 28. 8. 2014. Následně bylo vydáno napadené rozhodnutí.
9. Krajský soud nechal vypracovat **posudek Posudkové komise MPSV**, pracoviště v Brně (dále též jen „PK MPSV“), která dne 20. 1. 2022 zasedala ve složení předsedkyně komise, další lékařka s odborností v oboru psychiatrie a tajemnice. Žalobce nebyl na jednání PK MPSV zván neboť věc bylo možné posoudit v jeho nepřítomnosti.
10. V posudku byl shrnut předchozí průběh řízení a závěry prvostupňového rozhodnutí a napadeného rozhodnutí, soupis veškeré podkladové zdravotní dokumentace, dále byla uvedena zdravotní anamnéza žalobce, jakož i jeho anamnéza pracovní (absolvent zvláštní školy Sobotín, vyučen zedníkem). V posudku byl dále proveden diagnostický souhrn. Na s. 4 – 5 je popsáno posudkové hodnocení:
11. Jedná se o 49letého absolventa zvláštní školy v Sobotíně, který byl vyučen v oboru zedník, vykonávající pomocné dělnické práce s posledním zaměstnáním od 10.8.2016 do 12.9.2016. V popředí dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je středně těžká duševní porucha ve spojení s požíváním alkoholu, vedoucí k opakovaným pokusům o sebevraždu. Po rozchodu s přítelkyní v roce 2014 byl hospitalizován na psychiatrickém oddělení Kroměřížské nemocnice dne 28.8. poté, co byl nalezen na nádraží v Olomouci. Další sledování prováděla od roku 2019 MUDr. V. na žádost od praktického lékaře. Dle vyhotoveného posudku soudního znalce k posouzení svéprávnosti a přidělení chráněného bydlení ze dne 6.2.2020 mluvil ve větách, četl, počítal s chybami přechodu přes desítku, poznal základní barvy, znal cenu drobnějšího zboží, myšlení bylo hodnoceno v tempu a přiléhavé, byla zjištěna nízká úsudková schopnost, naivita, chybění kritického náhledu. V tomtéž roce byl zbaven svéprávnosti. Mnesticke funkce byly hodnoceny orientačně v pásmu lehké mentální retardace. Žalobce byl dále sledován psychiatrem, zde po nasazení medikace dokumentováno zlepšení, cítil se lépe, chuť k suicidii nebyla, řešil bydlení, fyzický stav bez aktuálně bez zjevné patologie, kardiopulmonálně i váhově stabilní, bez důvodu k hospitalizaci pro zjevné duševní zhoršení.
12. Dále byly dokladovány zprávy o poranění pravé ruky z roku 2019, bez těžkého funkčního deficitu, či nutné traumatologické operační intervenci. Úraz po pádu při uklouznutí na levou ruku z roku 2020, bez těžkého omezení hybnosti. Byl ošetřen v ambulanci praktického lékaře pro trombotizovaný hemoroid 7.6.2021 pro bolestivý konečník, s doporučením chodit k vyšetření střízlivý, hemoroidy bez známek aktivního krvácení, doporučena analgetika, sedací koupele, medikace na posílení cévní stěny. V předchorobí byl sledován pro intermitentní bolesti zad v krční, hrudní a bederní oblasti, příčinně

spojované s námahou (sednutí na kolo) vždy řešeno konzervativně, bez hospitalizace, bez kořenového útlaku, nebo končetinového ochrnutí. Další jednorázová dokládaná interní onemocnění v předchorobí nejsou posudkově významná.

13. PK MPSV Brno souhlasila s posudkovým hodnocením přijatým v námitkovém řízení. U žalobce je hlavní příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu středně těžké duševní postižení uvedené v kapitole V položce 1c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, kdy stav byl objektivizován při přijetí k hospitalizaci pro opakované škodlivé požívání alkoholu v terénu simplexní osobnosti a nastalé emočně vypjaté situace. Chronický abúzus alkoholu nadále pokračuje, tedy není důvod posudkového předpokladu zlepšení psychického stavu posuzovaného. Žalobce měl středně těžké postižení myšlení, se zřetelným odklonem od normy, při výkonu některých aktivit a rolí. Hodnoceno ve středu rozpětí s poklesem míry pracovní schopnosti na 35 %. Žalobce neměl těžkou duševní poruchu, nebo zvláště těžké porušení psychiky s těžkou poruchou myšlení, bez vyčerpaných rezerv kompenzačních poruch mozku, dezintegraci, nebo trvalý krizový stupeň poruchy. Ostatní zdravotní postižení mají svou funkční závažností malý negativní dopad na pracovní schopnost žalobce. Zjištěná funkční porucha je lehkého stupně, měla již dlouhodobý charakter, zdravotní stav byl tedy stabilizovaný, umožňoval adaptaci i přizpůsobení práce svým schopnostem pro výdělečnou činnost. Den vzniku invalidity 28. 8. 2014 byl potvrzen.
14. Žalovaná v reakci na posudek PK MPSV ponechala rozhodnutí na úvaze soudu. Ustanovený opatrovník žalobce (Statutární město Prostějov) soud požádal, aby bylo rozhodnuto na základě důkazů a závěrů odborníků.
15. Soud následně vyžádal doplnění posudku o reakci na žalobní námitku nesprávného zjištění dne invalidity a vyjasnění některých nesrovnalostí. V **doplňujícím posudku** PK MPSV ze dne 20. 4. 2022 nebylo zpochybněno, že žalobce byl od 16.12.1986 osobou se změněnou pracovní schopností, nicméně dokládáný stav duševních funkcí uváděný v tomto dokumentu není mentální retardace, jednalo se o diagnózu „mentální produkce hraničící se slaboduchostí“. V objektivním nálezu je uváděn stav IQ 72 ve verbální a IQ 88 v nonverbálních schopnostech žalobce, tedy stav, který odpovídá mírné duševní zaostalosti v horní hranici dosahující spodního pásma intelektové subnormy, nikoli lehké mentální retardace (pásma IQ 50-69). Posuzovaný jako osoba se změněnou pracovní schopností byl uveden jako žák s průměrným prospěchem, mimo evidenci defektní mládeže s nařízenou ústavní výchovou. Měl zájem o učební obor.
16. PK MPSV tak nemohla zohlednit ve svém posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu stav mentální retardace se dnem invalidity dřívějším, tedy tzv. „invaliditu z mládí“, než invaliditu objektivně dokládanou v roce 2014. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobce byl způsoben středně těžkou organickou poruchou myšlení, na které se nepochybně podílelo nadužívání návykových látek a alkoholu. Psychické postižení samotné z funkčního hlediska tedy bylo hodnoceno za podstatného přihlédnutí k zásadnímu dlouhodobému vlivu škodlivého nadužívání alkoholu a návykových látek, tedy jako středně těžké. PK MPSV proto setrvala na svém závěru zjištěné invalidity žalobce od 28. 8. 2014.

17. Krajský soud ve věci nařídil **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 10. 11. 2022 v nepřítomnosti žalobce i jeho opatrovníka (z jednání se omluvili a souhlasili s rozhodnutím ve své nepřítomnosti) a za přítomnosti zástupkyně žalované. Soud shrnul obsah žaloby, zástupkyně žalované odkázala na odůvodnění napadeného rozhodnutí, na své vyjádření k žalobě a na zpracované posudky Soud následně stručně konstatoval podstatný obsah správního a soudního spisu a poté provedl důkaz posudkem PK MPSV ze dne 20. 1. 2022 a jeho doplněním ze dne 20. 4. 2022. Žádné další návrhy na dokazování vzneseny nebyly.

VI. Posouzení věci krajským soudem

18. Žaloba není důvodná.
19. Podle § 38 písm. a) zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec, jestliže nedosáhl věku 65 let nebo důchodového věku nárok na invalidní důchod tehdy, stal-li se invalidním a získal potřebnou dobu pojištění. Žádost žalobce o invalidní důchod byla zamítnuta pro nesplnění podmínky získání potřebné doby pojištění.
20. Žalobce nesouhlasil s tím, jak byl ve správním řízení posouzen jeho zdravotní stav, resp. nesouhlasil se zjištěním invalidity ke dni 28. 8. 2014. Proti závěru o zjištěném stupni invalidity (v prvním stupni) a stanovení poklesu pracovní schopnosti (o 35 %) námitky nevznášel, podstatou sporu v této věci bylo stanovení data vzniku invalidity, které má vliv právě na podmínku získání potřebné doby pojištění.
21. Správní rozhodnutí o nároku na invalidní důchod je závislé především na odborném lékařském posouzení. Zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění posuzuje ministerstvo práce a sociálních věcí; za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise (§ 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.). Při přezkumu rozhodnutí žalované vydaného na podkladě posudku lékařské služby ČSSZ v řízení o námitkách (dle § 88 zákona č. 582/1991 Sb.), resp. posudku odborné lékařské posudkové služby OSSZ vydaného pro účely prvoinstančního řízení, neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise MPSV soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna.
22. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila. Jelikož žalovaná rozhoduje o nároku na invalidní důchod, příp. o změně tohoto nároku či jeho odnětí ve dvouinstančním řízení, jsou zejména na její rozhodnutí v námitkovém řízení kladeny nároky na jasnost, srozumitelnost a úplnost odůvodnění (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2011, čj. 6 Ads 99/2011-43).
23. Náležitosti posudku jsou upraveny v § 7 vyhlášky č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity. Posudek o invaliditě musí obsahovat mimo formálních náležitostí rovněž účel posouzení a datum posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, výčet rozhodujících podkladů o zdravotním stavu pojištěnce, z nichž orgán sociálního zabezpečení vycházel při posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, skutková zjištění, ke

kterým orgán sociálního zabezpečení dospěl při posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce, výsledek posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti se stanovením, zda se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, stanovení míry poklesu pracovní schopnosti, stupně invalidity, dne vzniku invalidity, dne změny stupně invalidity nebo dne zániku invalidity, schopnosti využití zachované pracovní schopnosti podle § 5 u pojištěnce, jehož míra poklesu pracovní schopnosti činí nejméně 35 % a nejvíce 69 %, a zda je pojištěnec v případě poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 % schopen výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek. Obligatorní náležitostí posudku je rovněž odůvodnění výsledku posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti. Jde-li přitom alespoň o invaliditu prvního či druhého stupně (tedy pokles pracovní schopnosti v rozmezí nejméně o 35%, avšak nejvíce o 69 %), musí posudek obsahovat rovněž tzv. pracovní rekomandaci, tedy doporučení stran vhodného druhu práce, kterou je pojištěnec schopen při svém zdravotním postižení vykonávat (srov. k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2012, č. j. 4 Ads 19/2012-18).

24. Krajský soud vyhodnotil zjištěný skutkový stav ve světle uplatněné žalobní námitky, že byl zdravotní stav žalobce, resp. určení data vzniku invalidity, zjištěno nedostatečně a nesprávně. Za tímto účelem byl v soudním řízení vypracován posudek PK MPSV ze dne 20. 1. 2022 a jeho doplněk ze dne 20. 4. 2022, jimiž bylo doplněno dokazování při ústním jednání soudu ve věci dne 10. 11. 2022. Krajský soud hodnotí tento posudek, včetně jeho doplnění, po formální stránce jako zcela souladný s požadavky vyhlášky o posuzování invalidity, byl vypracován komisí zasedající v řádném složení (členem byl též lékař s odborností v oboru psychiatrie), a PK MPSV zohlednila všechny relevantní lékařské zprávy.
25. Krajský soud má skutkový stav za řádně a dostatečně zjištěný, ke stanovení data vzniku invalidity žalobce se PK MPSV vyjádřila podrobně. Předmětný posudek PK MPSV soud považuje za úplný ve vztahu k podkladům i k hodnocení jednotlivých zdravotních postižení žalobce z hlediska jejich vlivu na jeho pracovní schopnost. Z hlediska přesvědčivosti závěrů tohoto posudku je třeba zdůraznit, že přijaté závěry se shodují ve stanovení kategorie zdravotního postižení žalobce, míry poklesu pracovní schopnosti i stanovení data vzniku invalidity s posudkem vypracovaným v řízení o námitkách. Tyto posudky zdravotního stavu žalobce bazírují na kvalifikaci rozhodující příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu podle kapitoly V položky 1c vyhlášky o posuzování invalidity, tj. jako středně těžké duševní postižení, se stanovenou mírou poklesu 35 % a stanoveným datem vzniku invalidity ke dni 28. 8. 2014.
26. PK MPSV srozumitelně uvedla důvody, pro které žalobce nebyl invalidním před stanoveným datem, resp. „od počátku“, kdy se připravoval na zaměstnání, jak žalobce požadoval. V té době byl žalobce s ohledem na svou mentální kapacitu znevýhodněn (žalobce je absolventem zvláštní školy, vyučil se v oboru zedník, vykonával pouze pomocné dělnické práce), jeho zdravotní postižení však dle platné právní úpravy nedosahovalo invalidizující úrovně. Objektivní podklady o takové úrovni zdravotního postižení žalobce jsou doloženy až roku 2018, kdy byl již zdravotní stav žalobce ovlivněn dlouhodobým nadužíváním alkoholu. V zápisu z jednání posudkové komise sociálního zabezpečení ze dne 16. 12. 1986 (tehdy byl žalobce žákem 8. třídy zvláštní školy) je uvedeno, že žalobce měl průměrný prospěch a má zájem o učební obor. „V evidenci

defektní mládeže není, nařízena ústavní výchova“. Jak nicméně uvedla PK MPSV, v tomto období byl v objektivním nálezů uváděn stav IQ 72 ve verbální a IQ 88 v nonverbálních schopnostech žalobce, tedy stav, který odpovídá „pouze“ mírné duševní zaostalosti v horní hranici dosahující spodního pásma intelektové subnormy. Nejednalo se tedy ani o lehkou mentální retardaci (pásmo IQ 50-69). Později zjištěná středně těžká organická porucha myšlení se tehdy u žalobce nevyskytovala, k jejím projevům došlo až následně, mj. v důsledku nadužívání návykových látek a alkoholu. Námitkám žalobce tedy nebylo možné přisvědčit.

27. Vzhledem k účelu tohoto řízení lze potvrdit stanovení data vzniku invalidity žalobce ke dni 28. 8. 2014. Pokud tedy žalovaná odvíjela své závěry ohledně nesplnění podmínky potřebné doby pojištění žalobce od tohoto data, postupovala správně.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

28. Lze uzavřít, že v soudním řízení nebylo prokázáno, že by žalobce byl invalidní před datem 28. 8. 2014. Žaloba proto nebyla shledána důvodnou a krajský soud ji zamítl, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.
29. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s.ř.s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšné žalované žádné náklady nad rámec její obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení jí tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014 – 47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 10. listopadu 2022

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně